

Πανεπιστημιακά σιγμιότυπα και θεσμική αναδιάρθρωση

Παναγιώτης Θανασιάς

Μελέτη περίπτωσης: σε τμήμα μεγάλο πανεπιστημίου, δύο μέλη ΔΕΠ (οι υποψήφιοι Α και Β) έχουν ζητήσει την εξέλιξη τους στη βαθμίδα του τακτικού καθηγητή. Το έργο τους ποιοτικά είναι επόδυνα κακό: (σχεδόν) καμία δημοσίευση σε έγκυρο διεθνές περιοδικό, (σχεδόν) καμία διεθνής παραπομπή στο έργο τους (και άλλα πολλά που δεν ενδιαφέρουν εδώ). Κατά τη συγκρότηση των δύο εκλεκτορικών σωμάτων, ο υποψήφιος Α προτείνεται να περιληφθεί στο εκλεκτορικό του υποψήφιο Β ο Γ.Α., ελληνικής καταγωγής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας και αντιστρόφως: ο υποψήφιος Β προτείνεται να περιληφθεί στο εκλεκτορικό του Α ο ίδιος καθηγητής. Τα μέλη του τμήματος δεν φέρνουν αντιρρήσεις: ο Γ.Α. είναι σοβαρός επιστήμονας, με εμπειρία πολλών δεκαετιών σε ένα από τα καλύτερα αμερικανικά πανεπιστήμια, και θεωρούν ότι θα κάνει σωστά τη δουλειά του. Είναι προφανές ότι στο δικό του πανεπιστήμιο ουδείς θα διενοείτο να προτείνει υποψηφιότητες όπως οι εν λόγω, ου-

τε καν για θέση λέκτορα – πόσο μάλλον να τις υπερψηφίσει για θέση καθηγητή πρώτης βαθμίδας.

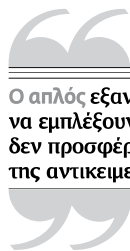
Και όμως: Στις δύο κρίσεις, που λαμβάνουν χώρα σε διάστημα μιας εβδομάδας, ο Γ.Α. υπερψηφίζει αμφότερους τους υποψηφίους (καταψηφίζοντας, στη μία περίπτωση, εμφανώς υπερέχουσα εξωτερική υποψηφιότητα). Τους ψήφισαν βέβαια και άλλοι, της ημεδαπής. Αυτοί όμως στο ερώτημα «Θα ψηφίζεις τους Α και Β στο δικό σου πανεπιστήμιο;» απαντούσαν καταφατικά (και θα έλεγαν, δυστυχώς, την αλήθεια). Τι είναι αυτό που κάνει ειδικά τον Γ.Α., μόλις συμμετάσχει σε μια διαδικασία επί ελληνικού εδάφους, να ξεχάσει όλα τα κριτήρια της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας και να υπερψηφίσει τους Α και Β; Η μόνη εξήγηση που θα ήθελα να υποθέσω είναι: bon pour l'Orient! Δεν θα ήθελε, φυσικά, να τους έχει στο δικό του πανεπιστήμιο. Δεν θα τους ψήφιζε ποτέ για οποιαδήποτε θέση στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής κοινότητας στην οποία μετέχει. Αλλά εδώ, στα όρια του Λεβάντε, μια χαρά

είναι – δέχτηκε εξάλλου και δυο-τρία προτροπικά τηλεφώνηματα...

Ανατρέχω στην περίπτωση όχι επειδή έχει ιδιαίτερη σημασία το εν λόγω περιστατικό (που είναι, εξάλλου, ένα από τα πολλά παρόμοια). Ούτε για να μεμψοφόρο προσοικιστά τον Γ.Α. Ούτε, βεβαίως, για να υποδηλώσω κάτι εναντίον των Α και Β (που έχουν κάθε δικαίωμα να θεωρούν ότι είναι καλοί επιστήμονες). Επικαλούμαι το περιστατικό εν όψει ενός θέματος που καθίσταται και πάλι επίκαιρο. Ενωσή των επικείμενη προσπάθεια ανάταξης του ελληνικού πανεπιστημίου με ένα νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο όλοι αναμένουν με υψηλές προσδοκίες από τη νέα κυβέρνηση. Γίνεται συχνά συζήτηση για μια «επανάφορά του Ν. 4009/2011». Ο Νόμος Διαμαντοπούλου αποτέλεσε πράγματι, σε γενικές γραμμές, ένα μεγαλόπνοο εγχείρημα ανάταξης και ποιότητας αναβάθμισης του ελληνικού πανεπιστημίου. Κάποιες διατάξεις του (π.χ. για το ψευδώνυμο «άσπυλο») μπορούν να επανέλθουν, ακόμη και αυτούσιες. Δεν απαιτεί όμως σε καμία περίπτωση ένα

τερό κείμενο. Ούτε υπήρξε ελεύθερος αστοχών – είτε σε επίπεδο νομοτεχνικής διατύπωσης, είτε σε επίπεδο ουσιαστικών ρυθμίσεων. Μία από αυτές ήταν η υπερ-αισιόδοξη προσδοκία ότι η υποχρεωτική συμμετοχή ξένων καθηγητών αρκεί για να εμψυχήσει σοβαρότητα και αντικειμενικότητα στα ελληνικά εκλεκτορικά σώματα.

Το περιστατικό που διηγήθηκα δεν οδηγεί βεβαίως στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει/χρειάζεται να μετέχουν στα εκλεκτορικά σώματα (και γενικότερα στη λειτουργία των ελληνικών πανεπιστημίων) καθηγητές της αλλοδαπής. Υποστηρίζω, εν τούτοις, ότι οι τρόποι, οι διαδικασίες και οι σχετικές νομικές ρυθμίσεις πρέπει να αναζητηθούν και να συζητηθούν εξ' ουρανού, και όχι με το πνεύμα μιας τυφλής επιστροφής στο 2011. Για όποιον έχει στοιχειώδη γνώση των πραγμάτων, είναι εντελώς προφανές ότι ο απλός εξαναγκασμός των τμημάτων να εμπλέξουν στη διαδικασία έναν «αλλοδαπό» δεν προσφέρει απολύτως τίποτε στη διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της αριστείας – καθώς πολύ

Ο απλός εξαναγκασμός των τμημάτων να εμπλέξουν στη διαδικασία έναν «αλλοδαπό» δεν προσφέρει απολύτως τίποτε στη διασφάλιση της αντικειμενικότητας και της αριστείας

συχνά μια τέτοια πρόβλεψη λειτουργεί απλώς προσημαστικά, δηλαδή υποκριτικά. Τα ημεδαπά τμήματα, και οι παρές που ενίοτε εμφανίζονται σε αυτά, πάντα θα βρίσκουν κάποιον πρόθυμο αλλοδαπό να υπερψηφίσει τα πάντα. Και η θλιβερή διόγκωση του πανεπιστημιακού χόρου που επέφερε η απειλούσα κυβέρνηση θα εντείνει αυτά τα φαινόμενα (και προφανώς άλλα, χειρότερα του).

Ίδω, λοιπόν, μια πρόταση για τα εκλεκτορικά σώματα: 1. Κατόπιν ειρήσθησης της Συνόδου Πρυτάνεων, το υπουργείο Παιδείας συγκροτεί ολιγο-

μελείς θεματικές επιτροπές, οι οποίες αναλαμβάνουν να καταρτίσουν Μητρώα με κριτές της αλλοδαπής για κάθε (ευρύ) γνωστικό αντικείμενο. 2. Η επιδίωξη δεν είναι να συμπεριληφθούν σε αυτά τα Μητρώα «νομιματιστές», αλλά καλοί επιστήμονες διεθνούς κύρους και αναγνώρισης, πρόθυμοι και διατεθειμένοι να συμβάλουν σε διαδικασίες αξιολόγησης. 3. Οι επιστήμονες αυτοί ενημερώνονται εκ των προτέρων ότι μέτρο της κρίσης τους αναμένεται να είναι το εξής απλό ερώτημα: «Ποια θα ήταν η κρίση σας αν η εν λόγω αξιολόγηση ελάμβανε χώρα

σε ένα (απλό) καλό ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο;». 4. Κατά τη συγκρότηση ενός εκλεκτορικού σώματος, επιλέγεται από αυτά τα Μητρώα με κλήρωση (εντύμως διενεργούμενη...) ο αριθμός εκλεκτόρων της αλλοδαπής (δύο) που θα προβλέπει ο νόμος.

Πρόκειται για ένα μόνο (και προφανώς όχι το σοβαρότερο) από τα θέματα που πρέπει να ρυθμιστούν στο πολλαπλό ναρκοθετημένο πεδίο της ανώτατης εκπαίδευσης. Το χρησιμοποιώ ως αφορμή για να υποστηρίξω κάτι ευρύτερο και γενικότερο: το νέο νομοθετικό πλαίσιο πρέπει να προκύψει χωρίς εμποδισμούς, ως αποτέλεσμα προσεκτικά μελετημένων χειρισμών, με αξιοποίηση της συλλογικής σοφίας και στο πλαίσιο μιας (όχι μακροχρόνιας, αλλά πάντως) ελευθέρης, ανοιχτής και ουσιαστικής διαβούλευσης για όλα τα θέματα. Και βεβαίως, να αφηρνή στα επιμέρους Ιδρύματα τα αναγκαία περθωρία αυτορρυθμίσεως.

Ο κ. Παναγιώτης Θανασιάς είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας στο ΕΚΠΑ (πτυχιούχος νομικός).